

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

Dr. Marijanca Ajša Vižintin

ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Medkulturna vzgoja in izobraževanje: medkulturni model vključevanja
Vključevanje, slovenščina, medkulturna vzgoja in izobraževanje

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Od ljudi za ljudi
Murat & Jose

<https://www.youtube.com/watch?v=cGZsoq83kMw>

ali

Imagine, John Lennon

by Emmanuel Kelly, X Factor Australia 2011

<https://www.youtube.com/watch?v=Hl6DMMpEBD>

Vzgojiteljice, učiteljice, profesorice

- Bistveno vplivajo s/z svojim:
 - odnosom,
 - pričakovanji,
 - znanjem.
- Kako priti do znanja?
 - Študenti: predavanja → izbirni predmet na magistrskem študiju.
 - Že zaposleni: vseživljenjsko usposabljanje.
 - Rezultati projektov.
 - Potekajoči projekti: Le z drugimi smo,
<http://www.lezdrugimismo.si/>

MEDKULTURNI MODEL VKLJUČEVANJA

Zakaj medkulturni model?

- čim bolj celosten pogled na proces vključevanja otrok priseljencev
- temelji na meddisciplinarnem pristopu (migracijske študije, pedagogika, poučevanje slovenščine kot drugega jezika itd.)
- je kombinacija teorije & prakse
- cilja:
 - uspešnejše vključevanje in
 - razvoj medkulturnega dialoga na šoli

Komu je namenjen medkulturni model vključevanja?

VIZ-organizacijam in zaposlenim:

- se prvič soočajo z vključevanjem otrok priseljencev in potrebujejo smernice, kako organizirati vključevanje, da bo lažje in uspešnejše tako za učitelje kot za otroke priseljence
- so že razvili določene oblike podpore za uspešnejše vključevanje otrok priseljencev, pa se želijo izobraževati in nadgrajevati svoje dosedanje izkušnje
- podlaga za analizo dosedanjega dela & predlogi za nadaljnje delo

7 kriterijev

1. razumevanje medkulturnosti kot pedagoško-didaktičnega načela
2. razvoj sistemske podpore za uspešno vključevanje otrok priseljencev
3. učitelji z razvijajočo se medkulturno zmožnostjo
4. razvoj zavedanja o večkulturni družbi pri vseh učnih Predmetih
5. razvoj medkulturnega dialoga na šoli
6. sodelovanje s (starši) priseljenci
7. sodelovanje z lokalno skupnostjo

1. Medkulturnost kot pedagoško-didaktično načelo

- **enakopraven odnos med kulturnimi, etničnimi, jezikovnimi idr. skupnostmi**
- drugačen je enakovreden
- podpora pri spremembah obstoječih hierarhičnih odnosov
- pedagoški proces podpira realnejši uspeh vseh učencev
- **priznavanje večkulture družbe →**
- **razvoj medkulturne družbe**
- **usmerjenost na vse prebivalstvo**
- **zaposlovanje učiteljev z lastno izkušnjo preseljevanja**
- preveva celoten vzgojno-izobraževalni proces
- podpira splošna načela (človekove pravice in dolžnosti, avtonomijo, pravičnost, kakovost)
- podpira cilje vzgoje in izobraževanja

OŠ Livada, Ljubljana, 2014/15

2. Sistemska podpora za uspešno vključevanje otrok priseljencev

- pouk slovenščine kot drugega jezika
- dveletno prilagojeno ocenjevanje
- individualni program
- vključevanje v razširjeni program (dodatni, dopolnilni pouk, interesne dejavnosti)
- uvajalnica (zadnji teden avgusta)
- priprava razredne skupnosti na sprejem otrok priseljencev
- medvrstniška podpora

3. Učitelji z razvijajočo se medkulturno zmožnostjo

- **stalno usposabljanje**
- **zavedanje o vplivu svojih stališč in pričakovanj**
- sprejemanje soodgovornosti za uspešno vključevanje
- **soočanje s predsodki, stereotipi, diskriminacijo v svojem okolju**
- **aktivni državljani, ki spodbujajo razvoj medkulturne vzgoje in izobraževanja**
- **zavedanje, da je vključevanje in učenje jezika okolja večleten proces**
- **sodelovanje pri projektih in izmenjavi dobrih praks**
- **razvoj medkulturne zmožnosti pri sebi in pri vseh učencih**

Ozaveščanje in preseganje lastnih predsodkov

Preberite si nekaj odlomkov iz intervjujev z osebo, ki zase meni, da je strpna. Razdelite se v dve skupini: ena zagovarja isto stališče, kot je v intervjujih, druga nasprotno. Za podporo so vam lahko vprašanja za diskusijo.

Odlomki iz intervjuja

2.1: *“To, kar prihaja k nam, to ni visoko izobražen kader. To so delavci, gradbeniki, zidarji in seveda, gledajo na te stvari drugače. Prihajajo zaradi preživetja in se s tem, kaj želijo otroci, sploh ne ukvarjajo. Oni morajo šolo narediti, če ne bo oče vzel palico in bo sina nalomil in še ženo, ki mu je to zakrivala, in bo stvar urejena.”*

2.2: *“So pa specifike, ki so v njih vrojene, so biološko pogojene. To je biologija. Ko se ta v njih prebudi, takrat odpadejo vse norme in takrat moramo biti zelo profesionalni v svojih reakcijah. To tako je. Kot starši mi lahko grešimo, kot učitelji pa ne smemo, smo profesionalci in moramo delati korektno. Pri teh tujegovorečih je ta biologija bistveno močnejša kot pri nas. Pri nas smo na tem področju že zakrneli. Kar mi vzamemo kot žalitev, je pri njih vse normalno.”*

2.3: *“Ugotavljamo tudi to, da odnosu očeta do mame sledi tudi otrok, kar se kaže v odnosu sina do matere. Do enakih verbalnih napadov pride do ženskih učiteljev na šoli. Ker je to neki vzorec, ki se konstantno ponavlja ob pripombi matere. In to se konstantno dogaja. Ne morem reči, da so to tedenski primeri, ampak se pa to zgodi mesečno. Nasploh sedaj, ko se bliža konec šolskega leta, ko so testi, pa se piše, pa so negativne ocene in je prikrivanja veliko in staršev ni na govorilne ure, pa jih kličeš pa jih obvestiš. To se dogaja samo pri teh družinah, ki niso slovenske: močna kulturna zaznamovanost.”*

Eduka,
Rezultati,
Prepletanja,
str. 35-41, 42-
45,
<http://www.eduka-itaslo.eu/>

Vprašanja za diskusijo

- Ali so res vsi priseljenci neizobraženi oz. imajo 'le' srednješolsko poklicno izobrazbo?
- Ali staršem priseljencem res ni mar za to, kaj želijo otroci?
- Ali so moški priseljenci res vsi nasilni?
- Ali se prikrivanje slabih ocen in izostankov od pouka res dogaja samo pri učencih iz družin, ki so priseljene?
- Ali se pojavlja družinsko nasilje tudi v družinah, ki niso priseljene?
- Ali poznate osebno kakšnega priseljenca, ki je univerzitetno izobražen, uspešen podjetnik, športnik, lastnik lokala ali kakšne organizacije itd.?
- Ali ta oseba, katere izjave navajamo iz intervjujev, ločuje individualne posameznike znotraj skupnosti priseljencev – ali so zanj vsi enaki, "kulturno zaznamovani, biološko pogojeni"?
- Kako bi se počutili vi, če bi se vaša družina priselila v drugo državo in bi na vas gledali na tak način – samo zato, ker ste priseljenci, ne da bi vas spoznali, ne da bi sploh vedeli, kdo ste in kaj počnete?
- Ali se, sodeč po izjavah, strinjate s to osebo, da je strpna?

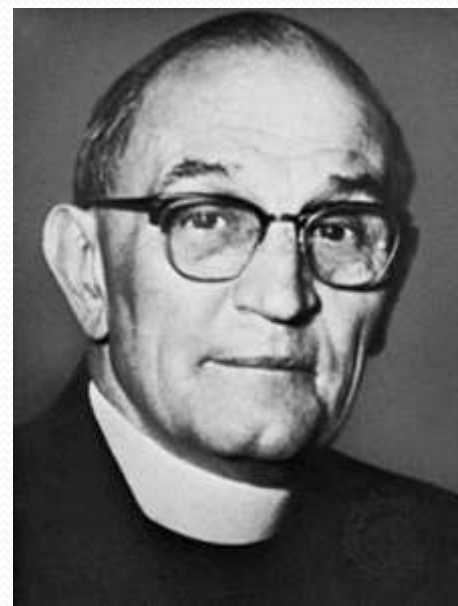

Zakaj bi nam moralo biti mar?

Je to moja stvar?

Martin Niemöller (1892-1984), zaprt v koncentracijskem taborišču v drugi svetovni vojni

Najprej so prišli po komuniste,
nisem protestiral, saj nisem bil komunist.
Potem so prišli po Jude,
nisem protestiral, saj nisem bil Jud.
Potem so prišli po katoličane,
nisem protestiral, saj sem bil protestant.
Potem so prišli po sindikaliste,
nisem protestiral, saj nisem bil sindikalist.
Potem so prišli pome.
In nikogar več ni bilo, da bi protestiral.

Čakati na druge, odlašati, se sprenevedati, se izgovarjati
– ali se vprašati:

- Kako lahko JAZ prispevam?
- Na kaj lahko JAZ vplivam?
- Kaj lahko JAZ naredim?

INTELIGENTI, IZOBRAŽENI, DEJAVNI

Priseljeni iz Bosne in Hercegovine & potomci:

- Amra Halilović, soavtorica Bosansko-slovenskega slovarja (2014)
- učiteljica baleta Manjana Milostnik
- Branko Đurić - Đuro
- Mirsad Begić, Jakov Brdar
- Denis Avdić
- Faila Pašić Bišić
- dr. Ahmed Pašić
- dr. Milena Mileva Blažić
- pisatelji in pisateljice Ismet Bekrić, Josip Osti, Senada Smajić
- podjetniki, zdravniki itd.
- vsi zaposleni plačujejo davke, prispevke

**Boj proti predsodkom. POMISLIMO NA OSEBO, KI JO OSEBNO
POZNAMO!**

4. Razvoj zavedanja o večkulturni družbi pri vseh učnih predmetih

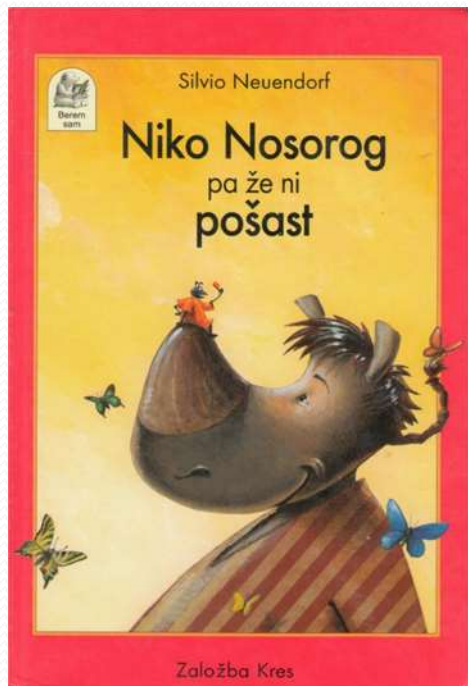
- pobuda za večperspektivne in večkulturne učne načrte in učno gradivo
- povezava učne snovi z večkulturnostjo v razredu in na šoli
- **samostojna priprava in uporaba dodatnega učnega gradiva o večkulturnosti v šolski skupnosti**
- obravnava primerov sistemske in prikrite diskriminacije v družbi
- kritično branje obstoječih učnih načrtov in učnih gradiv
- **analiza predsodkov in stereotipov v učnih gradivih z učenci**
- pobuda za izločitev predsodkov in stereotipov iz učnih gradiv

Nekaj predlogov za medkulturne učne ure 1 (vrtec, OŠ, SŠ)

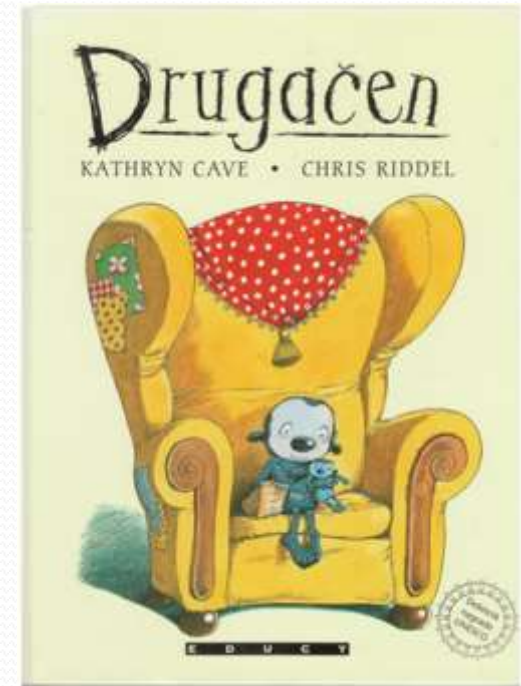
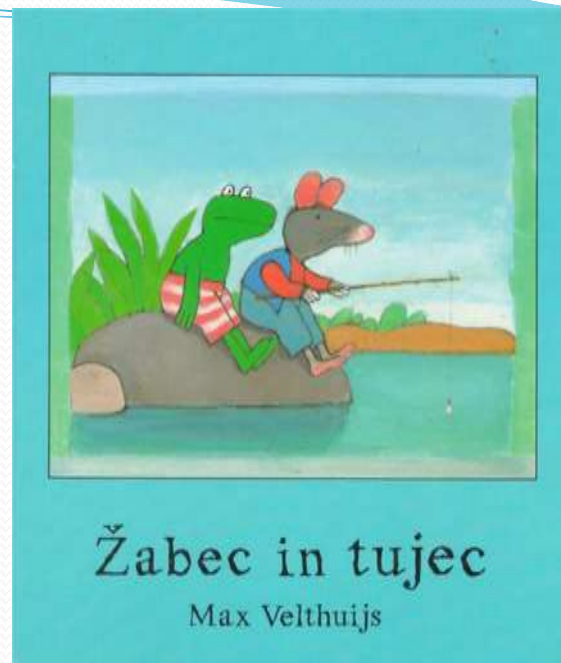
- slovenščina: večjezičnost
- slovenščina: opazovanje odnosov med večino in manjšino / priseljenimi v književnih besedilih (imagologija)
- slovenščina: branje leposlovnih besedil v maternem jeziku priseljencev / manjšin in v slovenskem jeziku (tudi sodobna besedila, ne le ljudska)
- slovensko-makedonske ure ipd.
- slovenščina: skrb za ohranjanje slovenščine pri slovenskih izseljencih in njihovih potomcih: mreža učiteljev po Evropi (npr. 6 zaposlenih v Nemčiji, 3 v BiH, 5 v Srbiji itd.) & materni jeziki otrok priseljencev pri nas
- zgodovina: izseljevanje Slovencev po svetu

Nekaj predlogov za medkulturne učne ure 2 (vrtec, OŠ, SŠ)

- zgodovina: društveno delovanje Slovencev po svetu (Nemčija: 26 društev, BiH 10 društev itd.)
- športna vzgoja: priseljeni športniki pri nas
- zemljepis: primerjava spreminjanja državnih meja v 20. stoletju, npr. Slovenija & Kosovo
- gospodinjstvo: medkulturna kuhinja
- biologija: favna in flora različnih držav, pokrajin
- spoznavanje družbe, razredne ure, državljanska vzgoja ... etika: delavnice za razvoj medkulturne zmožnosti, preseganje predsodkov
- spoznavanje družbe: različni poklici, starši se predstavijo
- filozofija, sociologija: kultura, identiteta: homogena?, vedno enaka?, „v krvi“ ali posledica socializacije? itd.
- psihologija: kulturni šok, večletno učenje jezika okolja, pomembnost podpore vrstnikov, okolja (za vse ljudi) itd.

Eduka,
Rezultati, Prepletanja,
str. 35-41, 42-45,
<http://www.edukaitaslo.eu/>

↑
POZOR! Je samo
strpnost dovolj (za
medkulturni dialog)?
Je segregacija rešitev?

Priloga 1. Delovni list

.....

Naslov (avtor)	Pujsa imamo za soseda (Claudia Fries)	Žabec in tujec (Max Velthijs)
Predsodki večine do novopriseljenega (konkretni primeri).		
Kako je prikazana večina?		
Odnos večine do novopriseljenega na začetku besedila (imagologija: manija, fobija, filija).		
Prelomni dogodki: srečevanja, premagovanje predsodkov, junaška dejanja priseljenca, spremembe odnosa.		
Odnos večine do novopriseljenega na koncu besedila (imagologija).		
Kako novopriseljeni obogati skupnost? Novosti, spremembe v skupnosti.		
Drugo:		

Eduka,
Rezultati, Prepletanja,
str. 35-41, 42-45,
<http://www.edukaitaslo.eu/>

5. Razvoj medkulturnega dialoga na šoli

- skladno z večkulturnostjo na šoli
- sodelovanje z otroki in s starši priseljenci
- pouk maternih jezikov in kultur otrok priseljencev (fakultativno in kot izbirni predmeti v 3. triletju)
- spodbuda za učenje maternih jezikov otrok priseljencev pri vseh učencih
- **medkulturne učne ure in medkulturne šolske prireditve (umetnost, znanost, gospodarstvo, kultura itd. – ne le kulinarika in folklor!!!)**
- **gradivo v maternih jezikih otrok priseljencev v šolski knjižnici**
- javno vidna večjezičnost na šoli (v šolskem glasilu, objavah na spletni strani, na razstavah itd. prispevki v različnih maternih jezikih)

Ne o njih, ampak skupaj z njimi

Ibrahim Nouhom, OŠ Dušana Bordona, Koper, 19. 6. 2013, Koper, Eduka - Vzgajati k različnosti.

6. Sodelovanje s (starši) priseljenci

- **temeljiti pogovor ob prvem stiku**
- informacije staršem o slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu
- info o podpori, ki jo pričakujemo od staršev pri vključevanju njihovega otroka
- sodelovanje s prevajalcem
- govorilne ure, roditeljski sestanki
- dvojezična vabila staršem
- sodelovanje pri medkulturnih učnih urah in medkulturnih šolskih prireditvah
- sodelovanje pri nabavi gradiva v maternih jezikih
- podpora pri učenju SDJ
- povezovanje z drugimi (starši) priseljenci in priseljenjskimi društvi
- povezovanje staršev z organizacijami v lokalnem okolju
- **spletna stran Informacije za tujce: <http://www.infotujci.si/>**

7. Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo

- druge OŠ
- krajevna skupnost
- prostovoljna društva
- Društvo prijateljev mladine
- ljudska univerza
- splošna knjižnica
- MIZŠ, Zavod RS za šolstvo
- raziskovalni inštituti, fakultete
- Center za socialno delo
- Uprava enota, Zavod za zaposlovanje
- veleposlaništva
- društva priseljencev (in manjšin)
- drugi priseljenci
- učitelji maternih jezikov in kultur
- aktivni posamezniki

Hvala za vašo pozornost.

vizintin@zrc-sazu.si

Literatura, viri

- Cave, Kathryn (2001). Drugačen. Ljubljana: Educy.
- Informacije za tujce, <http://www.infotujci.si/>
- Le z drugimi smo, <http://www.lezdrugimismo.si/>
- Neuendorf, Silvio (2000). Niko Nosorog pa že ni pošast. Ljubljana: Kres.
- Velthius, Max (2005). Žabec in tujec. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Vižintin, Marijanca Ajša (2013). Vključevanje otrok priseljencev prve generacije in medkulturni dialog v slovenski osnovni šoli: doktorska disertacija. Koper: [M. A. Vižintin], <http://pefprints.pef.uni-lj.si/id/eprint/1952>
- Vižintin, Marijanca Ajša (2014). Model medkulturne vzgoje in izobraževanja: za uspešnejše vključevanje otrok priseljencev, Dve domovini, 2014, 40, 71-89, http://twohomelands.zrc-sazu.si/uploads/articles/1448445094_Vizintin_medkulturna%20ovzgoja.pdf
- Zudič Antonič, Nives, Zorman, Anja (ur.) (2014). Prepletanja: didaktični priročnik za medkulturno vzgojo brez meja. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, http://www.edukaitaslo.eu/uploads/analize_slo/uploadsanalize_slo33.pdf#EDUKA_priro-%C3%ACnik%20SLO.pdf

Pesmi:

- Od ljudi za ljudi, Murat & Jose, <https://www.youtube.com/watch?v=cGZsoq83kMw>
- Imagine, original John Lennon, izvedba Emmanuel Kelly (Avstralija 2011), <https://www.youtube.com/watch?v=Hl6DMMpEBD4>